

ÁLTALÁNOS ISKOLÁS TANULÓK ÉRZELEM-FELISMERÉSE, ATTITÚDJE

Krausz Anita *, Dombi Edina **

** SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola*

*** SZTE JGYPK Tanító- és Óvóképző Intézet Alkalmazott Pedagógiai és Pszichológiai
Tanszék*

Kulcsszavak: érzelem; attitűd; érzelmek felismerése

Érzelmeinknek fontos szerepe van a társas érintkezésben, Buck (1985) szerint saját belső állapotaink jelzése mellett információközlésre is szolgálnak. Szerepet játszanak környezetünk értelmezésében, illetve hatással lehetnek az információ feldolgozására. Vizsgálatunkban alsó tagozatos, tipikusan fejlődő általános iskolások érzelem-felismerésére és a fogyatékosághoz kapcsolódó attitűdjeire voltunk kíváncsiak. Hazánkban a mai napig nagy arányban tanulnak szeparáltan, szegregált keretek között a fogyatékosággal élő gyermekek, ezért elemzésünk feltáró jellegű. A kutatás hipotézise szerint a magyar gyermekek érzelem-felismerése fejlett, azonban saját érzéseik kinyilvánítása során nehézségekbe ütköznek, amiben befolyásoló tényező lehet a társadalmi kívánatosság. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy tesznek-e különbséget a tanulók a kisgyermek és felnőtt fogyatékosággal élők, illetve a fogyatékosági kategóriák között. Kutatásunkban egy vidéki általános iskola 2–4. évfolyamos diákjai (N=78) vettek részt. Vizsgálatunk során egy 36 kérdésből álló tesztet alkalmaztunk, ami kisiskolások számára is könnyen használható, mivel színes képek, illetve rövid instrukciók szerepelnek benne. Az érzelmek felismerésének képességét Baron-Cohen és munkatársai (1997) nyomán kidolgozott érzelem-felismerési tesztel vizsgáltuk. A papír-ceruza teszt ezen részében a diákoknak különböző arcképek melletti ellentétpárból (pl. érdeklődő vagy érdektelen; biztos a dolgában vagy bizonytalan) kellett kiválasztaniuk a képre jellemzőt. A teszt második felében fogyatékosággal élő gyermekek és felnőttek képei mellett a saját érzéseiket kellett jelölniük. Ennél a feladatnál a tanulók már nem ellentétpárokat kaptak, hanem Ekman (1992) megközelítése alapján a hat alapérzelemből (düh, undor, félelem, öröm, szomorúság és meglepődés) választhattak. A tesztet egy rövid háttérkérdőív előzte meg, melyben a tanulók személyes érintettségüket is jelezheték fogyatékosággal élő személyekkel kapcsolatban. Erre azért volt szükség, mert az előzetes tapasztalatok befolyásolják a diákok attitűdjét, továbbá hatással lehet a környezetük hozzáállására is (Staub, 2005). Kutatásunk hipotézise alapján az általános iskolás gyermekek érzelem-felismerése megfelelő, azonban saját érzelmeik kifejezésében nehézségek adódhatnak. Azon tanulóktól, akik rendelkeznek fogyatékosággal élő ismerőssel, barátokkal, családtaggal, pozitívabb attitűdöt remélünk. A nemek és évfolyamok között nem számítottunk szignifikáns különbségre. A vizsgálat eredménye elsősorban a pedagógusok számára nyújthat visszajelzést a gyermekek érzelem-felismerésének fejlettségéről, illetve visszacsatolást ad fogyatékosággal kapcsolatos attitűdjükről, annak kifejezéséről.